

ОТБАСЫНДАҒЫ РӨЛДЕРДІ БӨЛІСУ ӘДІСТЕМЕСІ

ЖАРИЯЛАНДЫ
27.11.2022СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/127033/>**4 курс студенті: Туяхан А.А.****Оқытқышы: Болтаева А.М.***Әл-Фараби ат. ҚазҰУ*

Отбасындағы рөлдерді бөлісу әдістемесі

Бұл әдістеменің авторлары – Ю.Е. Алешина, Л.Я. Гозман, Е.М. Дубовская. Әдістемені 1987 жылы Мәскеу мемлекеттік университетінің психологтары жариялады. Авторлар көзқарастардағы ұқсастықтар некедегі қарым-қатынастың сәттілігімен айтарлықтай байланысты. Осыған ұқсас пікірді Р.Левис пен Г. Спаниер білдірді. Олар некенің сапасы ерлі-зайыптылардың бірге өмір сүрудің әртүрлі мәселелері бойынша көзқарастарының ұқсастық дәрежесіне байланысты екенін анықтады. Бұл аталған әдістеме некені бағалау үшін ғана емес, сонымен бірге ықтимал некені болжау үшін де пайдалануға мүмкіндік береді. Тест түзету жұмыстарының тиімділігін бағалау үшін консультативтік тәжірибеде де қолданылады. Бұл жағдайда маңызды мәселелер бойынша келісімге қол жеткізу жүргізіліп жатқан жұмыстың тиімділігінің көрсеткіші ретінде әрекет етеді.

Әдістеме-бұл адамдар, салалар үшін әр түрлі оң позицияны білдіретін 40 пайымдаудан тұрады: Негізгі шкалалары:

1. Адамдарға деген көзқарас;
2. Міндет сезімі мен ләззат арасындағы балама;
3. Балаларға деген көзқарас;
4. Ерлі-зайыптылардың дербестігіне немесе тәуелділігіне қатынасы;
5. Ажырасуға қатынасы;
6. Романтикалық типтегі махаббатқа деген көзқарас;

7. Бүкіл өмірдегі жыныстық саланың маңыздылығын бағалау;
8. «Жыныстық қатынасқа тыйым салу» қатынасы;
9. Отбасының патриархалдық немесе теңдік құрылымына қатынасы;
10. Ақшаға деген көзқарас.

Әдістеменің мақсаты: Ерлі-зайыптылардың адам өмірінің отбасылық өзара әрекеттесуіндегі ең маңызды салалары туралы көзқарастарын зерттеуге, некедегі серіктестердің әлеуметтік-психологиялық үйлесімділік дәрежесін анықтауға арналған.

Нұсқаулық: «Адамның өмірдегі қандай да бір ұстанымын білдіретін төменде ұсынылған пайымдаулармен келісіміңіздің дәрежесін бағалауды сұраймыз. Дұрыс немесе бұрыс жауаптар жоқ, шынайы жауап беріп өзіңіздің жеке көзқарасыңызды толық көрсетуіңіз маңызды. Ұсынылған сұрақтарды және оған жауап беру нұсқаларын оқыңыз. Сіздің пікіріңізге сәйкес, ұсынылған әрбір сұрақ бойынша төрт жауап нұсқасының бірін таңдап, оны жауап бланкісіне белгілеңіз. Мұқият жұмыс жасаңыз, бірде-бір сұрақты жіберіп алмаңыз».

Әдістеме мәтіні:

1. Менің ойымша, көптеген адамдар басқалардың қиындықтарын бей-жай қалдырады.
2. Көптеген адамдар тек өздерімен айналысады және айналада не болып жатқанына онша қызығушылық танытпайды.
3. Мен кез-келген жағдайда басшылыққа алынуы керек белгілі бір моральдық қағидалар бар екеніне сенімдімін.
4. Жаман әрекеттер көбінесе өз еркімен емес, жағдайлардың кінәсінен жасалады.
5. Адам не істесе де, ең бастысы, ол одан ләззат алу керек.
6. Жақын адамдар болмаса да, бейтаныс адамдардың бір-біріне көмектесетініне сенімдімін.
7. Менің ойымша, сізге ұнамайтын нәрсені жасамай-ақ қойған жөн.
8. Бақытты болу үшін, ең алдымен, басқа адамдар алдындағы міндеттеріңізді орындау керек.
9. Адам өміріне мән беретін жалғыз нәрсе-балалар.
10. Менің ойымша, ерлі-зайыптылар бір-біріне өздерін толғандыратын барлық нәрселер туралы айтуы керек.
11. Отбасында балалары жоқ болса онда ол толық емес отбасы деп санаймын.
12. Менің ойымша, жақсы отбасында ерлі-зайыптылар бір-бірінің әртүрлі хоббиі мен қызығушылықтарымен бөлісуі керек.
13. Отбасында балалар неғұрлым көп болса, соғұрлым жақсы.

14. Бала үшін ата-ана жанжалының тұрақты куәгері болуы, ажырасқаннан кейін ата-анасының біреуімен ғана өмір сүруден әлдеқайда қиын.
15. Жақсы отбасында ерлі-зайыптылар бос уақыттарын әрқашан бірге өткізуі керек.
16. Баланың ата-анасына берген қуанышы оның кесірінен жоғалтқандарының орынын толтыра алмайды.
17. Менің ойымша, шынайы махаббат өмірде бір рет болады.
18. Көбінесе адамдар қарым-қатынас орнатудың барлық мүмкіндіктерін пайдаланбай ажырасады.
19. Адамдар бір-бірін жақсы көрсе, оларды ештеңе қуанта алмайды, егер қасында сүйікті адамы болмаса.
20. Менің ойымша, ерлі-зайыптылардың бір-біріне деген өзара құрметі мен сүйіспеншілігі олардың арасындағы жыныстық үйлесімділіктен гөрі маңыздырақ.
21. Менің ойымша, ажырасу адамға өзіне қажет өмірлік серік табуға мүмкіндік береді.
22. Менің ойымша, егер сүйікті адамыңда қандай да бір кемшіліктер болса, оларды түзетуге тырысу керек және оларға көз жұма салып қарауға болмайды.
23. Соңғы кездері жыныстық проблемалар туралы тым көп айтылып жатыр.
24. Менің ойымша, ажырасудың болуы көптеген некелердің бұзылуына әкелді, егер ажырасу мүмкін болмаса, жақсы болатын еді.
25. Менің ойымша, барлық отбасылық мәселелер оңай шешіледі, егер физикалық жақындық екеуіне де шынайы қанағат әкелсе.
26. Егер адамдар бір-бірін жақсы көретін болса, онда олар әр минутты бірге өткізуге тырысады.
27. Менің ойымша, ерлі-зайыптылар физикалық жақындыққа байланысты мәселелерді мүмкіндігінше аз талқылаған кезде жақсы.
28. Менің ойымша, отбасылық өмірдегі жыныстық үйлесімділіктің мәні әдетте асыра айтылады.
29. Менің ойымша, отбасылық қарым-қатынас тек ерлі-зайыптылардың жыныстық қатынастарының қалай дамитынына байланысты.
30. Жыныстық қатынас кез-келген басқа сияқты ерлі-зайыптылар арасындағы әңгіме тақырыбы болуы мүмкін.
31. Менің ойымша, сіздің жыныстық өміріңіздегі қиындықтар болса, маманға барудың қажеті жоқ.
32. Қазіргі әйелдер әйелдіктің шынайы идеалына сәйкес келмейді.

33. Қазіргі кезде де, болашақта да әйелдің негізгі міндеттері – үйге, ал ер адамдардың міндеттері – еңбекке байланысты.
34. Қазіргі әйел үшін де ер адам сияқты іскерлік қасиеттерге ие болу маңызды.
35. Әйелдің де, күйеуінің де белгілі бір мөлшері болуы керек, оны әрқайсысы өз қалауынша жұмсай алатындай.
36. Әйелінің кәсіби жетістіктері бақытты отбасылық өмірге кедергі келтіреді.
37. Егер ақша болса, сізге ұнайтын затты сатып алу немесе сатып алмау туралы ойланбаңыз.
38. Менің ойымша, барлық шығындарды жазып алып жүру керек.
39. Отбасының бюджеті ең кішкентай сатып алуларға дейін жоспарлануы керек.
40. Менің ойымша, ақшаны әрдайым үнемдеу керек, өзіңізге бір нәрсені қатты сатып алу керек болып тұрса да.

Жауап парағы

Т.А.Ә. _____

Жасы _____

Күні _____

Білімі _____

№	Иә, солай	Мүмкін	Бұлай болуы екіталай	Жоқ, олай емес	№	Иә, солай	Мүмкін	Бұлай болуы екіталай	Жоқ, олай емес
1					21				
2					22				
3					23				
4					24				
5					25				
6					26				
7					27				
8					28				
9					29				
10					30				

11					31				
12					32				
13					33				
14					34				
15					35				
16					36				
17					37				
18					38				
19					39				
20					40				

Нәтижелерді өңдеу:

Әр шкала бойынша төрт жауаптың орташа арифметикалық мәні қарастырылады: 4 — «Иә, солай»; 3 — «Мүмкін»; 2 — «Бұлай болуы екіталай»; 1 — «Жоқ, олай емес», яғни шкала бойынша өңдеу:

1 шкала /-1- 2 + 4 + 6/ : 4 — балл неғұрлым жоғары болса, респонденттің жалпы адамдар туралы оптимистік көзқарасы соғұрлым жоғары болады;

2 шкала /3 — 5 — 7 +8/ : 4 — балл неғұрлым жоғары болса, респонденттің ләззат алумен салыстырғанда міндетке бағдары айқынырақ болады;

3 шкала /9 + 11 + 13 — 16/ : 4 — балл неғұрлым жоғары болса, респондентке балалардың адам өміріндегі рөлі соғұрлым маңызды болады;

4 шкала / 10 + 12 + 15 — 35 / : 4- балл неғұрлым жоғары болса, респонденттің отбасылық өмірдің барлық салаларында ерлі-зайыптылардың бірлескен қызметіне бағдарлануы соғұрлым айқын болады;

5 шкала / -14 + 18 — 21 +24 /: 4- балл неғұрлым жоғары болса, респонденттің ажырасуға деген көзқарасы соғұрлым аз болады;

6 шкала / 17 + 19 + 22 + 26 / : 4 — балл неғұрлым жоғары болса, дәстүрлі түрде ұсынылатын романтикалық махаббатқа назар аудару соғұрлым айқын болады;

7 шкала / 20 — 25 + 28 — 29 / : 4 — балл неғұрлым жоғары болса, бүкіл өмірдің жыныстық саласы соғұрлым маңызды болмайды;

8 шкала / 23 + 27 — 30 +31 /: 4- балл неғұрлым жоғары болса, респондентке жыныстық тақырып соғұрлым тыйым салынады;

9 шкала /-32 — 33 +34 - 36/: 4 — балл неғұрлым жоғары болса, респонденттің әйелдің

рөлі туралы түсінігі соғұрлым дәстүрлі емес;

10 шкала / $-37 + 38 - 39 + 40 /:4$ — балл неғұрлым жоғары болса, респонденттің ақшаға деген үнемді көзқарасы соғұрлым төмен және оны жұмсау оңайырақ болады.

Ерлер мен әйелдердің жауаптарын алдын-ала талдау бір-бірінен айтарлықтай айырмашылықтар тудырмады, сондықтан негізгі нәтижелер екі жыныстағы респонденттер үшін бірге есептелді.

Техника жоғары тұрақтылықпен, логикалық жарамдылықпен, біртектілікпен сипатталады.

Бұл әдіс адам өмірінің отбасылық өзара әрекеттесуіндегі ең маңызды он сала бойынша субъектілердің көзқарастарын анықтауға мүмкіндік береді. Таза «отбасылық» мәселелер де, сауалнамаға қатысушының кеңірек мәселелер бойынша ұстанымы да қарастырылады (мысалы, жалпы адамдар туралы идеялар немесе міндет сезімі мен ләззат арасындағы балама). Сауалнаманы отбасының әртүрлі мәселелерін зерттеу кезінде қолдануға болады, сонымен бірге әдіс жұппен түзету кезінде диагностикалық функцияны орындай алады.

Ерлі-зайыптылардың әртүрлі белгілеу шкалалары бойынша нәтижелердің сәйкес келмеуі корреляциялық жұмысты жүргізуге тұрарлық бағытты көрсете алады, ал ерлі-зайыптылардың әрқайсысының жауаптарының нақты мазмұны зерттелетін отбасы мүшелерімен жеке психологиялық кеңес берудің мүмкін нұсқалары туралы ақпарат береді.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.